

ALIONA GRATI
Institutul de Filologie al AȘM

SALON DU LIVRE – SĂRBĂTOAREA CĂRȚII

ABSTRACT

This introductory text announces the fact that the current issue is devoted to Paris Book Fair where Nina Corcinschi, poets Radmila Popovici, Margareta Curtescu, researcher Victoria Fonari and me participated in. Book Fair took place on 20-22 March this year. Paris Book Fair certainly is the most known and prestigious cultural event in Europe and even the world. The decision to allocate considerable space of the issue to the impressions caused by it and to group materials in a special section was taken by the editorial board. We believe that the materials will be of great interest to the public and relevant as they are written by eyewitnesses and protagonists.

Keywords: Paris Book Fair, Romanian literature, books promotion.

Anul acesta, eu și Nina Corcinschi, responsabile, în virtutea funcției noastre, de subiectele abordate în revista de față, am avut onoarea de a participa, pe lângă alți literați de la noi, la Salonul de Carte de la Paris, incontestabil cel mai cunoscut și prestigios eveniment cultural din Europa. Am considerat de cuviință să acordăm spațiu reflectării acestei întâmplări însemnate, adunând într-o rubrică materialele care o vizează relevant, tocmai pentru că au fost semnate de martorii și protagoniștii ei.

Faima Salonului de Carte de la Paris se explică, de bună seamă, prin faptul că are o

istorie pe potrivă de măreață. Evenimentul a demarat în 1981, la inițiativa lui Jack Lang, pe atunci ministrul Culturii, cu susținerea președintelui François Mitterrand. Primele ediții ale Salonului au avut loc în Grand Palais, iar începând cu 1994, când marele palat de pe Champs-Élysées a devenit neîncăpător pentru numărul imens de standuri, cărți și platforme pentru dezbateri, acesta a fost transferat în unul din pavilioanele Parcului de expoziții Porte de Versailles. De atunci în fiecare an, târgul adună zeci de mii de reprezentanți ai industriei de carte, producători, tipografi și librari, veniți aici din toate colțurile lumii pentru a-și pro-

moza noutățile editoriale, cu scopul de a-și înmulți colaborările în plan internațional și, în genere, pentru a se întâlni cu publicul larg. Salonul găzduiește anual circa 1200 de edituri din 25 de țări și mai mult de 4500 de autori. Organizatorii, CNL (Centre National du Livre) în rol principal, se îngrijesc de întreținerea și extinderea interesului față de acest eveniment, fixând de fiecare dată numele unor țări sau orașe, ale căror statut de „Invitat de onoare” le oferă o șansă sporită de a-și promova cultura. România s-a regăsit printre țările onorate de această găzduire specială în 2013.

A 35-a ediție a târgului s-a desfășurat între 20 și 23 martie. Brazilia și orașul polonez Cracovia au fost invitați de onoare și, firește, standurile lor ocupau spațiul din centru. În aceste zile de primăvară industriașii de carte și oamenii de litere își celebrau produsul, iar cititorii participau împreună cu ei la Sărbătoarea Cărții. Sala încăpătoare a Pavilionului 1 al Parcului de Expoziții oferea ochilor, chiar de la intrare, o imagine festivă, carnavalesc-colorată. Standurile editurilor, panourile de publicitate, cărțile ingenios așezate pe rafturi decorate, luminile împrăștiate, dar și înghesuiala de pe culoare pe care o mai poți întâlni doar în stațiile de metrou la o oră suprasolicitată impresionau și creau o stare de spirit feerică. Activitățile specifice pentru promovarea literaturii se produceau sincron, comercializarea cărților de orice gen literar se făcea în timp ce pe scenele, mai mici sau mai mari, improvizate pe lângă standuri, aveau loc numeroase întâlniri cu vedetele pariziene: scriitori, actori și muzicieni. Vânzătorii de carte te invitau să le asculți elogiile aduse cărților expuse de ei cu mult fast. Editori, bibliotecari, designeri, artiști și tehnicieni erau mereu pregătiți să-ți ofere explicații despre cărțile la care au muncit. Blițurile aparatelor de fotografiat și

culorile microfoanelor reprezentând diferite televiziuni dădeau seama de considerația de care se bucură literatura, cultura în general, în această țară. Întâmplător sau nu, pe durata celor patru zile ale Salonului călătoria în transportul public din Paris a fost gratuită.

Dis-de-dimineață lângă casele pavilionului se formase rând enorm, cu oameni de toate vârstele, părinți și bunici de mână cu copiii lor, dornici de a cuceri tot ce le putea oferi acest gen de *leisure*. Odată intrați, aceștia puteau alege și cumpăra cărți după preferință, puteau asculta recomandările criticilor literari și participa la dezbateri. În timp ce părinții urmăreau pledoariile oamenilor de litere, nu departe, mai nerăbdători, copiii își citeau cărțile nou-nouțe, instalați nestingherit pe mochetă. Undeva, într-un studiu improvizat se produceau discuții în emisie directă la unul din posturile de televiziune franceză. În altă parte, Mélanie Gribinski, un fotograf cunoscut la Paris, invita doritorii de a se fotografia cu o carte în mâini. Semnătura pe un contract îi permitea ei și CNL-ului să-ți folosească chipul pentru un program de promovare a cărții în presă. La intrare, la fel ca în aeroport, polițiștii verificau cu intransigență conținutul genților.

În ansamblu totul părea că se mișcă după un montaj fractalic. Fiecare colț al spațiului dispus pentru standurile editurilor părea într-o bună măsură identic cu întregul, constituia un centru de emisie autonom și legat, în același timp, prin mii de fire cu toată agitația. Literatura română a avut două astfel de centre organizate de Institutul Cultural Român: standul României, la care erau expuse, în mare, cărțile cunoscutelor edituri Humanitas, Polirom și Cartea Românească, și cel al editurii Vinea din București. În spațiul acestora au avut loc mai multe lansări și prezentări de carte,

conferințe, discuții. Panoul României afișa tema *La littérature féminine, le féminin de la littérature*, pe marginea căreia s-au produs, în ritm constant, o serie de dezbateri și conferințe. În 20 martie, la una din acestea, moderată de cercetătoarea de la București, Bianca Burța-Cernat, au participat Nina Corcinschi și Victoria Fonari. Din păcate, colegile noastre au plecat imediat la Chișinău, iar activitățile noastre nu s-au intersectat. De asemenea, de-a lungul celor patru zile aici, la standul României, au vorbit, și-au ținut conferințele și au dezbătut Dinu Flămând, Mircea Cărtărescu, Magda Cârneci, Matei Vișniec, Simona Popescu, Florina Ilis, Simona Sora, Cristina Hermeziu, Bogdan Ghiu, Ioana Crăciunescu, Aida Vâlceanu, Ovidiu Nimigean și alții.

Tot la standul României, în după amiaza zilei de 21 martie, au avut loc câteva dezbateri, lecturi și lansări de carte. Editura Vinea, condusă de poetul Nicolae Tzone, anunța apariția a 15 cărți ale scriitorilor români traduse în franceză. Prestația impresionantă se explică și prin faptul că editura bucureșteană își celebrează anul acesta 25 de ani de la înființare, ca și editura Humanitas (1990-2015), de altfel. Ca omagiu adus acestor edituri am achiziționat câteva cărți colosale: *Religiile lumii*, volum coordonat de Jean Delumeau, apărut în preajma anului 2015, pentru a consemna cei 25 de ani de activitate ai editurii Humanitas; Jean-Claude Carrière, *Cercul mincinoșilor. Cele mai frumoase povești filosofice din lumea întreagă*, Ed. Humanitas, 2013; Sașa Pană, *Călătorie cu furnicularul*, Ed. Vinea, 2012; Ion Pop, *Din avangardă spre ariergardă*, Ed. Vinea, 2010.

Pe la ora 18:00, la standul României, Nicolae Tzone a început dezbaterea pe marginea cărții bilingve a lui Robert Desnos, *La Complainte de Fantômas / Lamentul lui Fantomas*, în traducere de Șerban Foarță.

Eruditul critic literar, eseist, editor și publicist, Petre Răileanu a prezentat această carte și tot domnia sa a anunțat apariția ediției bibliofile: Gherasim Luca, *Manuscris facsimile / Le vampire passif / Vampirul pasiv*, ediție bilingvă, cu publicarea în premieră a manuscrisului original. Au urmat lansările de carte, 15 la număr: Ion Vinea, *Femme blanche s'appuyant à un arbre*; Geo Bogza, *Poème invective/ aux empreintes digitales de l'auteur*; Angela Marinescu, *Le langage de la disparition*; Nicolae Breban, *Elégies parisiennes*; Robert Șerban, *La mort paraffine*; Gheorghe Grigurcu, *Une rose apprend la mathématique*; Miron Kiropol, *Ces triomphes qui te contemplent*; Aurora Cornu, *La nuit des abandonnés*; Nicolae Tzone, *Nicolas le magnifique*; Margareta Curtescu, *Poèmes obliques*; Marina Dumitrescu, *L'invisible cuirasse*, Radmila Popovici, *Iseult arrive*, Dumitru Crudu, *Acvika*; Silvia Goteanschi, *Dramaturgie des cordes luisantes*; Daniela Șontică, *Privilège de femme de lune*. Fiecărei cărți i s-a acordat atenție aparte. Dintr-o parte evenimentul arăta în felul următor: la masa din față Nicolae Tzone moderează, Marina Dumitrescu-Baconski traduce sincron în franceză, Miron Kiropol și Claudiu Soare intervin cu comentarii și cu recitaluri de poezie în română și franceză. Pe rând, autorii prezenți – Aurora Cornu, Radmila Popovici, Margareta Curtescu, Daniela Șontică – trec în față pentru a participa nemijlocit la prezentările cărților lor. Prozatoarea și eseista Ioana Andreescu comentează poezia Aurorei Cornu, dar și relația fructuoasă pe care a avut-o cu ea ani la rând. Subsemnata vorbește despre volumele Radmilei Popovici și Margaretei Curtescu. Trebuie menționată prezența la eveniment a doi traducători: Claudiu Soare, autorul traducerilor mai multor volume lansate, și a Victoriei Sicorschi care a transpus în franceză volumul Margaretei

Curtescu. Dezbaterile sunt urmărite de, ca să trec doar câteva nume, Lilian Zamfiroiu, președintele ICR, poeta Magda Cârneci, scriitorul Matei Vișniec, francezul Jean-Yves Conrad, scriitoarea Aurora Cornu, cercetătoarea Daniela Iancu, compatrioții noștri Lucreția Bârlădeanu și Dorin Drusceac, soția poetului Miron Kiropol, franceza Elizabeth Kiropol, scriitoarea Ioana Andreescu, poetul Dan Ciupureanu, poetul Sorin Gherguț, un român din Canada, Paul Moren, poetul Florentin Palaghia care filmează evenimentul. Această adunare distinsă atrage atenția, din când în când grupuri de curioși se opresc să asculte mesajul intelectualilor români.

În aceeași zi, dar și pe 22 martie, la standul editurii Vinea au avut loc, după un program riguros, alte câteva lansări, de această dată, ale cărților apărute recent în limba română. Iată câteva din ele: Dan Ciupureanu: *Efectul calmantelor*, poezie, 2014; Cristian Fulaș, *Fâșii de rușine*, roman, 2015; Marina Dumitrescu, *Platoșă nevăzută*, poezie, 2015; Margareta Curtescu, *În piața dante*, poezie, 2015; Radmila Popovici, *Intimatum*, poezie, 2014 și *Unicat*, poezie, 2015.

La toate evenimentele dedicate literaturii române îl vedem asistând pe francezul Jean-Yves Conrad, Doctor Honoris Causa al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, distins, în România, cu ordinul *Meritul Cultural* în grad de Ofițer. Domnia sa intră foarte lejer în discuție cu noi. Aflăm că e un mare admirator și susținător al culturii noastre. Știe o sumedenie de amănunte despre personalitățile culturii și istoriei românești, ne impresionează cu detalii despre basarabeni României Mari, dar și despre cei contemporani. Îmi vorbește despre vizita Domniei sale în Republica Moldova prin anii '90. Pentru că de mai mulți ani adun informații pentru un studiu de imagologie a moldoveanului, mă interesez dacă și-a făcut

notițe. Spre bucuria mea răspunde afirmativ, mai mult decât atât, îmi trimite textul în franceză, pe care mă grăbesc să îl includ în rubrica de față în varianta transpusă în română de către Oxana Diacon.

Duminică, pe 22 martie, Nicolae Tzone ne conduce, pe mine și pe Radmila Popovici, acasă la Aurora Cornu și la Miron Kiropol. La solicitarea lui Nicolae Tzone, acești români notorii stabiliți de ani buni la Paris au fost de acord să ne ofere interviuri pentru revista noastră. Luăm autobuzul Nr. 80 care timp de aproape o oră ne poartă prin Paris, virând, avantajos pentru noi, printre mulțimea de blocuri albe cu balcoane decorate cu grilaje metalice. Apartamentul Aurei Cornu, care se află nu departe de Arcul de Triumf, miroase a literatură și a arte plastice. Savurăm atmosfera și cafeaua pe care distinsa doamnă ne-o servește cu bunăvoință, în pofida faptului că ne-am făcut vinovați de întârziere. Poveștile Aurei Cornu ne fascinează, timpul trece vertiginos. Discutăm mai mult de două ore, înregistrăm cu camera de luat vederi. Apoi Domnia sa ne arată câteva albume cu fotografii și trăim momente de grație, descoperind în ele instantaneie cu Marin Preda, Aurel Cornea, momente unice de la nunta soților Cornea care au fost cununați religios la Biserica ortodoxă din Paris de către domnul și doamna Jacques Chirac (pe atunci prim-ministru al Franței). Cercetăm raftul cu cărți și dăm de o enciclopedie în engleză a cinematografiei mondiale (Vincent Candby, Janet Maslin, and the Film Critics of *The New York Times*, *Best 1000 Movies ever Made*, Edited by Peter M. Nichols) care înregistrează *Genunchiul Clarei* printre filmele clasice. Ne despărțim cu regrete, primim drept cadou romanul domniei sale, *Fugă spre centru*.

Coborâm în metrou și ne grăbim să-i vedem pe soții Kiropol. Apartamentul dom-

niilor lor se află la etajul de sus al unui bloc din imediata apropiere de Luvru. Suntem întâmpinați cu zâmbete binevoitoare, deși este deja o oră târzie. Doamna casei Elizabeth Kiropol ne invită la o masă copioasă cu specialități franceze. Ne dăruiește, mie și Radmilei, două cărți cu studii în franceză asupra poeziei lui Rimbaud (*Rimbaud par lui-même*, de Yves Bonnefoy) și Verlaine (*Verlaine par lui-même*, de Jacques-Henri Bornecque), achiziționate special pentru noi de la anticariat. Ne simțim extrem de onorate, Miron Kiropol spune despre soția sa: „Nu e un om, e un Înger!” Pe la 12:00 noaptea apucăm unul din ultimele trenuri ale metroului. Eu și Radmila avem două sacoșe pline cu cărțile lui Miron Kiropol de poezie și proză în română și în franceză, pe care Domnia sa ni le-a oferit la despărțire. Suntem extrem de mulțumite, aparatul de fotografiat a reținut sute de fotografii, camera conține cele două interviuri pe care le transcriem în numărul acesta. La acestea se adaugă un interviu cu Simona Sora, realizat de Nina Corcinschi, despre *Literatura feminină. Feminitatea literaturii*, genericul discuțiilor la standul României.

Ultima zi a salonului nu ne lasă fără impresii. Ne plimbăm prin cartierul Montparnasse, rămas în afara programului în prima noastră vizită din decembrie anul trecut, a mea și a Radmilei, la Paris. Pe o străduță

dăm de un mic concert al unei formații de jaz, venite aici din SUA. Admirăm dezinvoltura cu care spectatorii-trecători ocazionali dansează, aruncându-și gențile pe caldarâm. Spre seară ajungem să cinăm la Café de Flore. Cafeneaua care poartă numele zeiței Flore se află în cartierul Saint-Germain-des-Prés lângă renumita catedrală Saint-Germain și este cunoscută prin faptul că a atras întotdeauna publicul intelectual. Împreună cu concurentul ei, cafeneaua din vecinătate, *Les Deux Magots*, aceasta constituie unul din simbolurile boemei pariziene. La Café de Flore se desfășurau cândva seratele de creație ale lui Apollinaire, pe terasa ei stăteau de vorbă André Breton, Louis Aragon, Jean-Paul Sartre, Ernest Hemingway și Simone de Beauvoir. Aici s-a născut sintagma „mișcarea suprarealistă”, și tot aici s-a întărit cea de „mișcare dadaistă”. Cartea cu meniul fix ne informează despre faptul că, începând cu 1994, în fiecare an, aici se organizează un concurs, prin care este desemnat un talent tânăr și promițător. Putem citi lista membrilor juriului și lista laureaților fiecărui an. Mâncăm în voie omleta, specialitatea localului, și ne luăm rămas bun de la Paris. A doua zi, pe 24 martie, avionul ne poartă deasupra Alpilor, care, cu mai puțin de o oră înainte, primiseră sufletele a peste o sută de oameni nevinovați.